

De wraak van Vondel

Frank van Pamelén

De wraak van Vondel

Ambo|Anthos
Amsterdam

ISBN 978 90 263 2990 6

© 2015 Frank van Pamelan

Omslagontwerp Studio Jan de Boer

Omslagillustratie © Guido Gozzi / Atlantide Phototravel /

Corbis / Hollandse Hoogte

Foto auteur © Ruud Pos

Ambigram © Emma Ringelberg

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

Oefeninge en wackerheyt wetten het vernuft
en struickelen leert opmercken

Joost van den Vondel

PROLOOG

“Begunstigt dit begin, o goden, hoog gewijd
En vormherschepers: rekt dit dicht tot mijnen tijd.”

‘Wel gesproken, vriend. De taal van de Meester. Onze tijd is gekomen. De Herschepping nadert haar definitieve vorm. Saturnus’ wil zal zich voltrekken.’

“De wraeck regeert de byl.”

‘Wis en juist.’

“Zij sidderden van schrik; zij vloten niet, zij vlogen.
Dan ginder, dan weêr hier, voor ’t branden zijner ogen.
Hij stapte hen na, en liet een bloedvlek waar hij trad.”

DEEL I

I

Maaïke kijkt op haar mobiel. Hoelang zal ze nog wachten? Kunstenaars verstaan nogal eens de kunst om op het laatste moment binnen te stormen met het excuus dat ze het zo druk hebben. Het is tien voor vijf, ruim twintig minuten na het afgesproken tijdstip. Haar irritatiegrens ligt bij een kwartier.

Ze scrollt door de dialoog op WhatsApp.

Dag Maaïke. Brakke Grond gaat door?

Ok. Niet te laat graag.

Probeer anders maar tegen 6 voor half 5.

Ok.

Tot dan, J.R.

Jan Rosveld, dichter. Dat stond een paar dagen geleden onder het mailbericht. Hij had een pasfoto bijgevoegd en een scan van enkele dichtregels, en stelde de krant voor om, na alle commotie rond het Koningslied, de troonswisseling op te luisteren met *een bijdrage van een serieuze poëet*. Voor de redactionele begeleiding en een eventueel interview vroeg hij expliciet naar *uw verslaggeefster Maaïke van Reede*. Ze had geen idee waarom.

Ze heeft hem niet eens kunnen vinden op Google. Waarschijnlijk is 'Jan Rosveld' een gelegenheidspseudoniem; wie weet schuilt er stiekem een bekend gezicht achter. Ritmisch tikt ze met haar ring tegen haar theeglas. Door het raam ziet ze de laatste mensen het terras van De Brakke Grond verlaten. De zon

is langs de gevels rond het pleintje omhoog gekropen, binnen in het eetcafé is het inmiddels aangenamer dan buiten. Al krijg je daar wel het vergeelde staatsieportret van Juliana op de koop toe. Kunst en koningshuis vormen niet altijd een succesvolle combi.

Ook niet in de poëzie, denkt Maaïke. Tenminste, niet als ze moet afgaan op het voorproefje dat Rosveld met de mail heeft meegestuurd. Er valt geen touw aan vast te knopen.

Door alles waar de Prins aan heeft voldaan
Is kwisting van het leven dra verdreven
Waar het gezond verstand advies mag geven
Daar wentelt om het Graan de laatste Maan

De tekst is geschreven op een ouderwetse typemachine, sommige letters zijn al net zo lastig leesbaar als de inhoud. ‘Begint al mooi,’ heeft ze geantwoord. ‘Ben erg benieuwd naar de rest.’

Kwisting van het leven dra verdreven? Gezond verstand advies mag geven? Als haar gezond verstand advies mocht geven, zou ze hem aanraden een andere roeping te zoeken. Dit is ‘De dag die je wist dat zou komen’ in het kwadraat. Net zo artyfarty als dat tijdstip van hun afspraak: *tegen 6 voor half 5*. En je er dan zelf niet eens aan houden. Hij zei dat zijn werkplek vlakbij was, om de hoek op de Oudezijds, nauwelijks verder dan zichzelf moest lopen vanaf *nrc.next*. Ze legt zuchtend haar telefoon op tafel, maar pakt hem meteen weer op. Een bericht van Thijs.

Waar zit je?
Brakke Grond.
Gehoord van die dichter?
Nope. Is er nog niet.
Kom maar naar de redactie.
Want?
Rosveld is dood.

‘Kijk maar.’ Thijs draait het beeldscherm een kwartslag en laat de foto zien.

‘Sjzus!’ Maaïke wendt haar hoofd af. Te laat, dat beeld blijft nog wel even hangen. Haar collega’s draven driftig door elkaar heen: aan het eind van de dag heeft iedereen het zo druk met het aftegenen van de eigen tunnel dat niemand nog oog heeft voor andermans gangen.

‘Moet dat nou echt zo close?’

‘Sorry. Ik kan er ook niks aan doen. Zo staat het op internet.’

‘Weet je zeker dat het Rosveld is?’

‘Hou die pasfoto er maar naast. Twee druppels water. En kijk.’ Hij opent een andere afbeelding. Naast het lichaam liggen kleine, rechthoekige papiertjes.

‘Visitekaartjes?’

‘Yep. De resolutie is niet geweldig, maar als je de foto vergroot, is zijn naam er goed uit te halen.’

Jan Rosveld, ziet Maaïke. *Dichter*. En iets onleesbaars in kleinere letters, waarschijnlijk zijn contactgegevens.

‘Hoe laat is hij gevonden?’

‘Weet ik niet precies. Een uur geleden, anderhalf misschien.’

‘En waar?’ Vroeg in de middag heeft ze nog contact met hem gehad, toen ze heen en weer appten voor het interview.

‘In de Oude Kerk,’ zegt Thijs. ‘Kijk maar naar die letters.’ Hij gaat terug naar de eerste foto en maakt hem dubbel zo groot.

‘Ligt hij op een grafsteen?’

‘Dat denk ik.’

Toen ze een jaar of twaalf was, is Maaïke een keer in de Oude Kerk geweest. Ze liep over namen van helden en handelaren en haar vader vertelde vol vuur hoe een houten kapel in een vissersgehucht kon uitgroeien tot de monumentale huiskamer van een wereldstad waar heilige geest en handelsgeest zij aan zij rondwaarden. ‘Niets is zo levend als het verleden,’ zei hij toen, terwijl zij de dood onder haar voeten voelde.

‘En wat is dat?’ Ze houdt haar vinger bij het beeldscherm, vlak naast de linkerhand van Rosveld. Zijn levenloze arm is half ontbloot, het topje van zijn wijsvinger is rood. ‘Is dat bloed?’

‘Dat staat er, ja. “Bloet”. Met een t.’

‘Ja, dat zie ik ook wel. Maar die eerste letter, die B, die is donkerrood. Is dat zijn bloed?’

‘Zou kunnen.’

‘Lijkt me wel. Dat heeft hij met die vinger gedaan, daar hoeft je geen *Mentalist* voor te zijn. Hoe is hij overleden?’

‘Zelfmoord, zeggen ze.’

‘Zelfmoord?’ Met een ruk kijkt Maaïke opzij. ‘Doe niet zo raar. Hij heeft vlak daarvoor nog een app gestuurd om onze afspraak te bevestigen. Wie zijn die “ze”?’

Thijs haalt zijn schouders op. ‘*It’s all over Twitter.*’

‘Ja, Twitter...’ Het komt er vol minachtig uit. Alsof die virtuele vuilnisbak een betrouwbare bron is. Ze pakt haar mobiel uit haar tas, tikt op het witte vogeltje en kijkt om zich heen. Behalve Thijs en zij lijkt niemand zich om de dode dichter te bekommeren. Er zijn belangrijkere zaken in de wereld, een dag voor de troonswisseling. Vanavond is het afscheidsbanket van Beatrix, in het Rijksmuseum, morgen vinden de plechtigheden plaats op en rond de Dam. Van alle kanten komen hoogwaardigheidsbekleders het centrum binnengereden, begeleid door een tsunami van blauw op straat. ‘Was er snel politie bij?’

‘Volgens mij wel,’ zegt Thijs. ‘Maar de eerste foto verscheen al eerder, in een tweet van een toerist. Alleen wist toen nog niemand dat het om een dichter ging. Dat las de politie later op die visitekaartjes. Alles wijst op zelfmoord. Rosveld lag op de grond,

met een gat in zijn hoofd en een pistool in zijn rechterhand. Dus ja...'

Dus wat? Als je met links schrijft, hou je dan je wapen met rechts vast? Het zou haar niet verbazen als die Rosveld om het leven is gebracht. Hoewel... Wie legt er nu een derderangs dichter om? En ook nog op zo'n bizarre plek? De foto is nu ook te zien op haar eigen schermpje. De aanblik begint zowaar te wennen. Ruim drie kwartier geleden gepost en inmiddels achttien keer geretweet. Een matige score voor een schietincident, een redelijke voor een onbekende dichter. Met haar duim en wijsvinger zoomt ze in. De witte letters zijn lastig te lezen: aan de ene kant houdt de foto op, aan de andere kant ligt Rosveld er nogal hinderlijk overheen.

de schrick der
ach in Bloet in
dien Vaderla
veert met

'Ziet er oud uit,' mompelt ze.

'Tweede helft achttiende eeuw.' Thijs wijst naar een jaartal, vlak boven Rosvelds hand. 1765, roodgekleurd.

'Dat heeft-ie er zelf bij geschreven,' zegt Maaike zacht. 'Met bloed.'

'Denk je?'

'Dat zie je toch?'

'Maar waarom?'

'Vraág het hem anders even!' Ze gooit haar telefoon op het bureau. Thijs werkt hier weliswaar de helft korter dan zij, maar hij is wel twee keer zo ambitieus. Handel daar dan ook naar, zou haar vader gezegd hebben.

Fred van Reede, lobbyist in Den Haag. Vanaf haar vroegste jeugd bracht hij haar de beginselen bij van de Nederlandse democratie. Als zij vroeg om de hagelslag, begon hij over de Slag bij Nieuwpoort. Ze kende Thorbecke eerder dan Annie M.G. Schmidt. Wat zou haar vader trots zijn geweest op haar bul poli-

ticologie. Helaas heeft hij dat niet meer mee mogen maken: driekwart jaar voor haar afstuderen werd hij van de A2 gereden door een snelheidsmaniak.

‘Sorry,’ zegt ze. ‘Zo bedoelde ik het niet.’

‘Het is al goed.’

Ze kijken naar het scherm. Er staan nu ook andere foto’s van Rosveld op internet. Veel nieuws leveren de plaatjes zo te zien niet op. Maaike stelt een nieuwe tweet op.

Bizar. Eergisteren mailt-ie me nog het begin van een gedicht, nu is-ie dood. RIP #Rosveld.

Ze voegt een afbeelding van de versregels toe en stuurt het bericht de wereld in, voor zover krap tweehonderd volgers een wereld kunnen vormen.

‘Kijk eens?’ Thijs wijst naar een nieuwe foto, genomen vanuit een andere hoek. Op de binnenkant van Rosvelds arm staat iets geschreven.

‘Een tatoeage?’

‘Daar lijkt het wel op.’

‘Doet het bellen rinkelen?’

‘Niet echt,’ zegt Thijs. ‘Het is geen *gang tag*, volgens mij. Of in elk geval niet eentje die ik eerder gezien heb. Het zijn gestileerde letters.’

‘De eerste is een w.’

‘wLI,’ vult Thijs aan.

‘Zoiets lees ik ook.’

‘Klinkt als een afkorting.’ Het volgende moment zit hij op Google. ‘Bijna twee miljoen hits, zie ik. *wLI Consultancy, Weekly Leading Index, Women’s Leadership Initiative...*’

Maaike schudt haar hoofd. ‘En alleen in het Nederlands?’

Thijs zet de zoekfilter aan en bekijkt de nieuwe resultaten. ‘Iets over dakramen, een of andere waterval in Ghana, en dit: “wLI-bestanden, met de extensie .wli, worden voornamelijk geassocieerd met *Who Likes Incomplete Puzzles*.”’

‘Lijkt me niet,’ zegt Maaike. ‘Dan moet je wel heel verknijpt

zijn als kunstenaar, wil je daar een tatoeage van laten zetten.'

'Misschien zijn het de beginletters van zijn kinderen, weet jij veel. Wesley, Lindsey en Indy of zo.'

Ze kan er niet om lachen. Een vaag gedicht, een vage dood, een vaag jaartal, een vage tatoeage, het is allemaal net iets te veel vaag. *Who Likes Incomplete Puzzles?* Resoluut duwt ze haar mobiel in haar broekzak. 'Kom. We gaan.'

'Wat doen?'

'Puzzelstukjes zoeken.'

‘En?’

‘Hij is dood.’

‘Dat weet ik, ja. Maar heb je het?’

‘Hij had niet alles bij zich.’

‘Daar was ik al bang voor. Wat heb je wel?’

‘De eerste vier regels.’

‘Alleen de eerste vier? Die hadden we al, weet je nog? Die mail was al onderschept. De rést moeten we hebben!’

‘Ja, mevrouw.’

‘En snel, is dat duidelijk? Zoek het, vind het en breng het bij mij.’

Professor Olivier Huizinga schampt met zijn schouder de zuil oude Grieken. De *Ilias* wankelt, maar houdt stand: de stapel gaat net niet om. Huizinga grijnst. Wat ooit begon als een boekenberg, is in de loop der jaren uitgegroeid tot een centraal massief. Hij kan zich nauwelijks nog een weg banen naar zijn bureau.

Heel zijn leven woont hij al op dit soort zolderkamers. Eerst in Wassenaar, later in Leiden. En elke keer hebben de bundels, boeken en literaire cahiers zich als aardschollen met hem mee verplaatst. Toen hij op het gymnasium zat, lag de poëzie nog in vier honken verspreid over de vloer. Honk één bestond voor het grootste deel uit tachtigers, honk twee was renaissance tot en met romantiek, de honken drie en vier werden gevormd door respectievelijk de Romeinen en de Grieken. Als hij zin had in de *Odyssee*, rende hij zo snel mogelijk om de stapels heen, om uiteindelijk met een ferme laminaatsliding bij de thuisplaat uit te komen. Homerus en homerun scheelden maar één letter.

‘Pap?’

Huizinga blijft stil.

‘Pap, soep!’

Daar wacht hij altijd even op: de combinatie van pap en soep. Dat wonderlijke tweeluik wil hij niet verpesten met een vroegtijdig antwoord, vooral niet omdat Eline zich er niet van bewust is. *Homo ludens* slaat af en toe een generatie over. Zijn overgrootvader, de gelauwerde historicus Johan Huizinga, heeft die term

ooit gelanceerd. Maar na diens zoon Leonhard, die schelmenromans schreef, is het speelse gen niet aan alle Huizinga's doorgegeven. Wel aan hem en aan zijn tweelingbroer. Zij waren dan ook vernoemd naar oudoom Leonhards succesreeks *Adriaan en Olivier*. Het doerakgedrag van dat duo spreidt hij nog vrijwel dagelijks tentoon, tijdens zijn colleges Historische Letterkunde. Zijn broer is al jaren dood.

'Waar wil je hem hebben?' Eline houdt de kom soep in twee handen en kijkt demonstratief om zich heen. Sinds haar ontslag als grafisch vormgeefster bij een architectuurmagazine woont ze weer bij hem in huis. Hopelijk niet te lang, heeft hij gezegd.

'Doe maar op het bureau.'

'Is dat waar de computer begraven ligt?'

'Rustig maar, ik schuif wel wat opzij.'

'Zegt de naam Rosveld jou iets?'

Huizinga zet een stapel boeken op de grond. Een monitor komt tevoorschijn, zijn pc stond kennelijk al die tijd aan. 'Nooit van gehoord,' zegt hij. 'Hoezo?'

'Jij houdt toch zo van dode dichters? Ze hebben vanmiddag zijn lijk gevonden.' Eline slompt met de soep richting werkblad. 'Moet je hem niet even opzoeken?'

'Ja, leuk zeg. Ik kan niet wachten.'

'Ik doe het wel even voor je.'

Ze zet de soepkom neer, diept de muis op en klikt de zoekmachine aan.

Ze hadden haar nooit Eline moeten noemen. Een vernoeming naar een boekpersonage was het, om de schijn van een familietraditie hoog te houden, maar zijn dochter bleek al snel een stuk minder timide dan haar naamgeefster.

'Hier is hij. Jan Rosveld, leeftijd onbekend, zichzelf door het hoofd geschoten in de Oude Kerk in Amsterdam. Bij het praalgraf van zeeheld Abraham van der Hulst.'

'Dat had-ie dan beter in de Nieuwe Kerk kunnen doen,' bromt Huizinga. 'Bij Van Speijk. Die was tenminste ook suïcidaal.'

'Hier ligt hij op de grond, met zijn arm over een stuk tekst.'